

Investigating the Relationship between Moral Identity and Cognitive Styles with Individual and Social Adaptability in First Grade High School Girl Students

Leila Zarei *

MA Graduated, Azad University, Arsanjan Branch, Iran.

Ali Shiravani Shiri

Assistant Professor, Educational Group, Farhangian University, Iran.

Abstract

The aim of the present study was to investigate the relationship between moral identity and cognitive styles with individual and social adjustment in female high school students in Abadeh Tashk. The statistical population of this study included all female high school students in Abadeh Tashk (150) per year in 2020. In this study, according to the framework of the statistical population, 108 students were selected. Moral identity, cognitive styles and individual and social adjustment questionnaires were used to collect data. The validity of the questionnaires was assessed and confirmed using content validity and reliability by Cronbach's alpha. Descriptive statistics, Pearson correlation statistics and multiple regression were used to analyze the data. The results showed that, among the components of cognitive styles, between the components of the learning method through watching and individual-social adaptation and between the components of the learning method through thinking and individual-social adaptation and between the components of the learning method through I did and individual-social adaptation established a positive relationship, among the components of moral identity, a positive relationship was established between the component of internalization and individual-social adaptation and between the components of symbolism and individual-social adaptation. The variables of cognitive styles in terms of components (the method of learning

* Corresponding Author: ali_shiravani@cfu.ac.ir

How to Cite: Zarei, L, Shiravani Shiri, A. (2021). Investigating the Relationship between Moral Identity and Cognitive Styles with Individual and Social Adaptability in First Grade High School Girl Students, *Journal of Educational Psychology*, 17(60), 169-194.

through thinking and the method of learning through doing) were able to positively predict the variable of individual-social adjustment. The variable of moral identity in terms of components (internalization and symbolization), Were able to positively predict the variable of individual-social adjustment. Conclusion: As the amount of cognitive styles in students, individual-social adjustment increases in them. And with increasing the level of moral identity in students, Individual-social adjustment increases in them.

Keywords: Moral Identity, Cognitive Styles, Individual and Social Adjustment, Female Students.

بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی با سازگاری فردی و اجتماعی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول

لیلا زارعی * کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی ارسنجان، ایران.

علی شیروانی شیری استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی با سازگاری فردی و اجتماعی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول شهر آباد طشک بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع اول متوسطه شهر آباد طشک به تعداد (۱۵۰ نفر) در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹ بود. در این پژوهش با توجه به چارچوب جامعه آماری، ۱۰۸ نفر از دانش‌آموزان به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه هویت اخلاقی، سبک‌های شناختی و سازگاری فردی و اجتماعی استفاده شد. روایی پرسشنامه‌ها با استفاده از روایی محتوایی و پایایی به وسیله آلفای کرونباخ بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آمار همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج به دست آمده نشان داد که از میان مؤلفه‌های سبک‌های شناختی، بین مؤلفه‌های روش یادگیری از طریق (تماشا کردن، فکر کردن و انجام دادن) و سازگاری فردی - اجتماعی رابطه مثبت برقرار گردید. از میان مؤلفه‌های هویت اخلاقی، بین مؤلفه مؤلفه‌های (درونی سازی و نمادی سازی) و سازگاری فردی - اجتماعی رابطه مثبت برقرار گردید. همچنین متغیرهای هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی یاد شده به صورت مثبت قادر گردیدند پیش‌بینی کننده متغیر سازگاری فردی - اجتماعی باشند.

کلیدواژه‌ها: هویت اخلاقی، سبک‌های شناختی، سازگاری فردی و اجتماعی، دانش‌آموزان دختر.

* نویسنده مسئول: ali_shiravani@cfu.ac.ir

مقدمه

دوره نوجوانی مرحله مهم و برجسته رشد و تکامل اجتماعی و روانی فرد به شمار می‌رود. در این دوره نیاز به تعادل هیجانی و عاطفی بخصوص تعادل بین عواطف و عقل، درک ارزش وجودی خویشتن، خودآگاهی با انتخاب هدف‌های واقعی در زندگی، استقلال عاطفی از خانواده، حفظ تعادل روانی و عاطفی خویشتن در مقابل عوامل فشارزای زندگی و محیطی و برقراری روابط سالم با دیگران، کسب مهارت‌های اجتماعی لازم در دوست‌یابی، کنترل اضطراب شناخت زندگی سالم و مؤثر و چگونگی برخورداری از آن مهم‌ترین نیازهای نوجوان می‌باشد؛ بنابراین کمک به نوجوان در رشد و گسترش مهارت‌های اجتماعی موردنیاز برای زندگی مؤثر، ایجاد یا افزایش اعتمادبه‌نفس و انتخاب روش درست در برخورد با مشکلات و حل آن و همچنین کمک به آن‌ها در رشد و تکامل عواطف و مهارت‌های اجتماعی لازم جهت سازگاری موفق با محیط اجتماعی و زندگی مؤثر و سازنده در جامعه ضروری به نظر می‌رسد (شعاری‌نژاد، ۱۳۹۲).

شرایط دوره نوجوانی حساسیت بررسی موضوع سازگاری را افزایش می‌دهد. سازگاری به لحاظ نظری سازه متنوع و پیچیده‌ای تلقی می‌شود و بر این اساس اندیشمندان سعی در بررسی ابعاد گوناگون آن داشته‌اند. از لحاظ نظری، سازگاری محصولی اجتماعی است و شرایط و عوامل متعدد در شکل‌گیری آن نقش دارند. بخشی از تلاش دانشمندان بررسی و تحلیل تأثیر عوامل متعدد در شکل‌گیری سازگاری بوده است.

سازگاری^۱ توانایی آمیزش، انطباق، مصالحه، همکاری و کنارآمدن با خود، محیط و دیگران نیز تعریف شده است (فولادی، ۱۳۸۳). سازگاری فرآیندی اجتماعی است که برآیند تأثیر عوامل متعدد فردی، خانوادگی و محیطی می‌باشد و بنابراین پدیده‌ای تک‌علتی محسوب نمی‌شود بلکه سازگاری ساختاری چندبعدی (جکلک^۲، گروبلجسیک^۳ و پاپ

-
1. Compatibility
  2. Jaklic
  3. Grubljesic

بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی با ...؛ زارعی و شیروانی شیرى | ۱۷۳

ویک^۱، ۲۰۱۸) دارد. البته باید توجه داشت که تأثیر عوامل متعدد بر سازگاری نیز یکسان نیست و عوامل فردی، خانوادگی و محیطی تأثیرات متفاوتی بر شکل‌گیری سازگاری نوجوانان و جوانان دارد. مسئله مهم دیگر آن است که سازگاری موجب شکل‌گیری پدیده‌های دیگر فردی و اجتماعی می‌گردد و بر سایر فرایندها و موضوعات اجتماعی تأثیر می‌گذارد و در صورتی که سازگاری جوانان به‌درستی صورت گیرد، آنان در ادامه مسیر زندگی با سهولت بیشتری قادر به انجام وظایف و کارکردهای اجتماعی خواهند بود (توکلی، ۱۳۹۳). از ویژگی‌های دوره نوجوانی، تغییرات فشرده و سریع است که معمولاً قابلیت سازگاری فرد را به‌طور جدی به چالش می‌کشد و در نتیجه احتمال تضاد، تعارض، استرس و سردرگمی پدید می‌آید (زنکیانو و خوش‌نظر، ۱۳۹۷). از آنجایی که سازگاری امروز جوانان اثر قابل‌توجهی در سازگاری آتی آنان در نقش‌های شغلی و خانوادگی خواهد داشت (قرتبه و همکاران، ۱۳۹۳)، این موضوع دغدغه بسیاری از اولیا و مربیان و همچنین پژوهشگران است.

در پژوهش حاضر با توجه به این مهم که نوجوان به‌عنوان یک موجود اجتماعی همواره در کسب مهارت‌هایی جهت ارتباط خود با دیگران است تا به‌این‌ترتیب به سازگاری با محیط نائل شود و سازگاری از رفتار مؤثر وی در تطبیق با محیط فیزیکی به‌گونه‌ای است که او تنها با تغییرات محیطی هم‌رنگی نکرده، بلکه خود نیز بر محیط تأثیر گذاشته و آن را تغییر می‌دهد و سازگاری اجتماعی در نوجوان مهم‌ترین منشأ سلامت روان است و مانند رشد جسمی، عاطفی و شناختی یک کمیت پیوسته است و در برخورد با تجربه‌ها حاصل می‌شود، موضوع سازگاری نوجوانان به‌عنوان یک چالش و مسئله مهم مورد پژوهش قرار گرفته است.

از دیگر چالش‌های مهم و مطرح دوره نوجوانی، مسئله هویت و هویت‌یابی و به‌ویژه بعد اخلاقی هویت است. هویت به تعریف فرد از خویش در جنبه روحانی و معنوی، روانی، اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی و ... اشاره دارد. هویت اخلاقی که سازه نقطه تلاقی دو

پیشینه غنی و بسیار انتزاعی، یعنی هویت و اخلاقی بودن است (هاردی و همکاران، ۲۰۱۱)، اندیشیدن در مورد شناخت و ادراک از خود که متمرکز بر شماری از صفات اخلاقی مانند مهربانی و بخشندگی است، تعریف می‌شود (جیا^۱، ۲۰۱۷) که متأثر از عوامل فردی همچون شخصیت، تحول شناختی، ارزش‌ها، نگرش‌ها و تحول هویت و عوامل زمینه‌ای همچون خانواده و نهادهای مذهبی و سازمان‌های محلی است. آکوئینو و رید (۲۰۰۲) هویت اخلاقی را اندیشیدن در مورد شناخت و ادراک از خود که متمرکز بر شماری از صفات اخلاقی مانند مهربانی، عدالت، بخشندگی و ... است، تعریف نمودند. هویت اخلاقی، از دو بعد برونی‌سازی و نمادین‌سازی تشکیل شده است. بعد درونی‌سازی جنبه خصوصی هویت اخلاقی و بعد نمادین‌سازی جنبه عمومی آن است (شریفی، امیری و قاسمی، ۱۳۹۷). هویت اخلاقی متأثر از عوامل فردی و اجتماعی است. در سطح فردی مواردی از قبیل شخصیت، تحول شناختی، ارزش‌ها، نگرش و تحول هویت، می‌تواند بر شکل‌گیری هویت اخلاقی اثر بگذارد و در سطح زمینه مهم‌ترین عامل، ساختار اجتماعی و فرهنگی است که در این میان خانواده از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. تحقیقات نشان می‌دهند، نوجوانان در طول فرایند هویت‌یابی سطوح سازگاری را از خود نشان می‌دهند (ناظمی‌پور و همکاران، ۱۳۹۵).

خانواده حلقه‌ی اتصال و انسجام فرهنگ و نظم اجتماعی و در واقع نهادی است که مسئولیت سامان‌بخشیدن به سلامت اخلاقی جامعه را بر عهده دارد (دان^۲، ۲۰۱۴). روابط والدین با فرزندان، شخصیت، رفتار و ارزش‌های نوجوانان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. والدینی که از گفت‌و شنود حمایت می‌کنند و تأکید سرسختانه‌ای بر هم‌نوایی ندارند، به تحول ویژگی‌های مثبت، مانند حرمت خود، اجتماعی‌بودن و تمایل به مهار خود در فرزندان‌شان کمک می‌کنند (سپهوند و همکاران، ۲۰۱۷). تحقیقات نشان داده‌اند حمایت خانواده با خودکارآمدی در تصمیم‌گیری نوجوان رابطه مثبت معنادار دارد (صادقی، ۲۰۱۵).

---

1. Jia
2. Dunn

بنابراین، یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که همواره در دوران نوجوانی مطرح می‌شود و متخصصان تأکید زیادی به آن دارند شکل‌گیری هویت در نوجوانان است. همان‌طور که اشاره شد، عوامل بسیاری از جمله عوامل اجتماعی، خانوادگی و تفاوت‌های جنسی می‌توانند در شکل‌گیری هویت تأثیرگذار باشد. حل بحران هویت از آن جهت اهمیت دارد که نوجوان به واسطه‌ی آن معنایی برای زندگی می‌یابد و در پی آن اهدافی را دنبال می‌کند و می‌تواند به راحتی در زندگی تصمیم بگیرد و از بسیاری آسیب‌های اجتماعی در امان بماند.

از دیگر چالش‌های مهم و مطرح دوره نوجوانی، به‌ویژه در بعد آموزش و فرایندهای یاددهی و یادگیری، مسئله چگونگی دست‌یابی به شناخت یا به عبارتی سبک‌های شناختی است. بر اساس نظریه نوین یادگیری، سبک‌های شناختی، فرایندهای کنترل است، فرایندهایی درونی که براساس آن یادگیرندگان، روش‌های توجه، یادگیری، یادآوری و تفکر خود را انتخاب کرده و تغییر می‌دهند (یوسفی، ۱۳۹۷). در واقع سبک‌های شناختی فرایندهای یادگرفتن و فکر کردن و سازمان‌بندی، ذخیره اطلاعات و استفاده از دانش آموخته شده می‌باشد که روش‌های مدیریت خود در یادگیری را شامل می‌گردد و نشان می‌دهد که یک فرد به چه شکلی به یاد می‌آورد و یا فکر می‌کند (کرمی، امیر تیموری، ۱۳۹۲). سبک شناختی، روشی است که یادگیرنده به کمک آن اطلاعات را پردازش می‌کند و انواع مختلفی دارد مانند سبک وابسته به زمینه و مستقل از زمینه، کلی‌نگر و تحلیل‌نگر، تکانشی و تأملی (سیف، ۱۳۹۹). سبک‌های شناختی مستقل از زمینه و وابسته به زمینه روش‌هایی هستند که بر نحوه پردازش، تحلیل و نحوه اندوختن اطلاعات اشاره دارد که نمایانگر شیوه ادراک، تفکر، حل مسئله و یادآوری است (عطادخت و همکاران، ۱۳۹۴).

یکی از اهداف مهم نظام‌های تعلیم و تربیت مدرن پرورش افرادی است که بتوانند بر مشکلاتشان در زندگی روزمره و در محیط اجتماعی به آسانی غلبه کنند و این هدف

اساسی با فراهم آوردن شرایط یادگیرنده و موقعیت یادگیری محقق می‌شود. پژوهش حاضر سه چالش یادشده در دوره نوجوانی یعنی سازگاری نوجوانان و هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی که در حوزه تعلیم و تربیت بسیار چالشی و مورد توجه صاحب‌نظران و مریبان عرصه عمل هستند را در ارتباط با هم مورد بررسی قرار داده است.

دانش‌آموزان به دلیل درگیر بودن با وقایع متعدد تحصیلی، هویتی، اجتماعی و ... نیازمند یادگیری‌های ماندگارتر و افزایش سطح شناخت در جهت افزایش دانش می‌باشند که لازم است تا عوامل مؤثر بر هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی آنان مورد بررسی قرار گیرد (ثمره و خضری مقدم، ۱۳۹۴). همچنین اهمیت بررسی هویت و سبک‌ها از آن جهت است که می‌تواند به پیشبرد اهداف آموزشی مدد رساند و باعث گردد بنیان تعلیم و تربیت از روش‌ها و اسلوب‌های مختلف یادگیری جهت ارتقای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و کمک به تربیت نیروی انسانی تحصیل کرده کمک نماید.

لذا با توجه به اهمیت هویت اخلاقی، سبک‌های شناختی با سازگاری فردی - اجتماعی در زندگی فردی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهرستان آبادیه طشک، لازم بود پژوهشی در این دوره انجام و نتایج آن مورد بررسی قرار گیرد؛ بنابراین هدف پژوهش حاضر عبارت است از بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی با سازگاری فردی و اجتماعی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول شهر آبادیه طشک. متناسب با هدف کلی پژوهش، فرضیه‌های این پژوهش عبارت‌اند از:

۱. سبک‌های شناختی قادر به پیش‌بینی سازگاری فردی اجتماعی دانش‌آموزان هستند.
۲. هویت اخلاقی قادر به پیش‌بینی سازگاری فردی اجتماعی دانش‌آموزان است.

پیشینه پژوهش

مطالعات و پژوهش‌های پیشین مرتبط با پژوهش حاضر را می‌توان از نظر نوع متغیرهای بررسی‌شده، در دو دسته، قرارداد؛ الف. پژوهش‌هایی که به مطالعه رابطه سبک‌های شناختی و سازگاری فردی - اجتماعی پرداخته‌اند و ب. پژوهش‌هایی که به مطالعه رابطه هویت اخلاقی و سازگاری فردی - اجتماعی پرداخته‌اند.

غفاری و زکیانی (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان رابطه‌ی بین باورهای فراشناختی با میزان سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران به این نتیجه دست یافتند که بین سازگاری اجتماعی با متغیرهای کنترل‌ناپذیری، اطمینان شناختی و کنترل افکار ارتباط مثبت برقرار بوده است. فرهادی کیا (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان *رابطه بین سبک‌های شناختی و راهبردهای شناختی با سازگاری فردی اجتماعی* نشان داد که بین سبک‌های شناختی مستقل و سازگاری فردی اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. بین سبک‌های شناختی وابسته و سازگاری فردی اجتماعی و راهبردهای شناختی تکرار و مرور ذهنی و سازگاری فردی اجتماعی و همچنین بسط و گسترش معنایی و سازگاری فردی اجتماعی و راهبرد شناختی سازمان‌دهی و سازگاری فردی اجتماعی در دانشجویان رابطه معنادار وجود ندارد. تیموری و احمدآبادی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان *رابطه بین سبک‌های شناختی و راهبردهای فراشناختی با سازگاری فردی اجتماعی دانش‌آموزان* نشان دادند که سازگاری فردی اجتماعی دانش‌آموزان همبستگی مثبت با شیوه‌های یادگیری تجربه عینی و آزمایشگری فعال و همبستگی منفی با شیوه‌های یادگیری مشاهده تأملی و مفهوم‌سازی انتزاعی دارد. همچنین نتایج نشان داد که همبستگی مثبتی بین راهبردهای فراشناختی با سازگاری فردی- اجتماعی وجود دارد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر می‌توان ادعا کرد که سبک‌های شناختی و راهبردهای فراشناختی متغیرهای مؤثری در سازگاری فردی اجتماعی دانش‌آموزان هستند. مؤمنی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان *رابطه سبک‌های شناختی و سبک‌های یادگیری با اضطراب ریاضی در دانش‌آموزان*، به نتیجه رسیدند که تنوع در ساختارهای شناختی و سبک‌های یادگیری که در ذهن دانش‌آموزان نهادینه شده است، یادگیری ریاضی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و می‌تواند یکی از دلایل به وجود آورنده اضطراب ریاضی باشد. قرتیه و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به تعیین ارتباط سازگاری فردی و اجتماعی با منبع کنترل و جنسیت در دانش‌آموزان تیزهوش دبیرستانی کرمانشاه پرداختند و نتایج نشان داد منبع کنترل به‌عنوان یک عامل مرتبط با سازگاری فردی دانش‌آموزان تیزهوش موردبررسی و جنسیت به‌عنوان

یک عامل مرتبط با سازگاری اجتماعی آنان مطرح است.

شبهات پژوهش‌های دسته اول، با پژوهش حاضر در مطالعه رابطه سبک‌های شناختی و سازگاری فردی - اجتماعی است. تفاوت این دسته از پژوهش‌ها با پژوهش حاضر نیز در این است که به متغیر هویت اخلاقی و رابطه آن با متغیر سازگاری فردی - اجتماعی پرداخته نشده است.

عباسی‌اصل (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان *ارائه و آزمون مدلی از عوامل فردی تأثیرگذار بر مؤلفه‌های تصمیم‌گیری اخلاقی* نشان داد که هوش اخلاقی، سبک‌های عاطفی پنهان‌کاری و سازگاری، ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجورخوئی، برون‌گرایی، توافق‌پذیری و خودتنظیمی دارای تأثیر مستقیم و معنی‌دار بر هویت اخلاقی می‌باشند. یافته‌های صمدی‌فر و نریمانی (۱۳۹۷) حکایت از آن دارد که بین هویت اخلاقی با سازگاری شغلی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. هاشمی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان *نقش ابعاد شخصیت و خودتنظیمی در پیش‌بینی هویت اخلاقی دانشجویان* نشان داد که هویت اخلاقی با روان‌آزردگی رابطه معکوس و معنادار و با خودتنظیمی و برون‌گرایی رابطه مثبت و معناداری دارد. بعد سازگاری از ابعاد شخصیت توانست ۶ درصد از هویت اخلاقی را پیش‌بینی نماید و همچنین خودتنظیمی هم ۳ درصد از هویت اخلاقی را پیش‌بینی نمود. هانا، تامسون و هربست^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان *پیچیدگی هویت اخلاقی: اخلاق واقع شده در درون و در سراسر کار و نقش‌های اجتماعی* نشان دادند که استفاده از ساختار پیچیده هویت اخلاقی، می‌تواند مقاصد اخلاقی و انحراف در درون و میان نقش‌ها را پیش‌بینی کند و محتوای هویت اخلاقی منحصر به فرد تشکیل‌دهنده آن نقش تأثیر غالب در انتخاب‌های اخلاقی مربوطه را فراهم می‌کند. لیسچنکو و پیتز (۲۰۱۶) بیان کردند که جو اخلاقی که توسط افراد ادراک می‌شود، بر سطح سازگاری در افراد تأثیرگذار است. کاووسانو، استنجر و رینگ^۲ (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان *تأثیر هویت اخلاقی بر احساسات اخلاقی و رفتار ضد اجتماعی در ورزش* نشان دادند که هویت اخلاقی

1. Hannah, Thompson, Herbst

2. Kavussanu, Stanger, Ring

با رفتار ضداجتماعی ارتباط منفی دارد.

شبهات پژوهش‌های دسته دوم با پژوهش حاضر در مطالعه رابطه هویت اخلاقی و سازگاری فردی - اجتماعی است و تفاوت این دسته از پژوهش‌ها با پژوهش حاضر نیز در این است که به متغیر سبک‌های شناختی و رابطه آن با متغیر سازگاری فردی - اجتماعی پرداخته نشده است.

جنبه نوآورانه پژوهش حاضر در این است که رابطه هر دو متغیر (سبک‌های شناختی و هویت اخلاقی) را با متغیر سازگاری فردی - اجتماعی در دانش‌آموزان دوره متوسطه مورد مطالعه قرار داده است. همچنین با انجام این پژوهش در دانش‌آموزان دوره متوسطه، به دانش علمی این موضوع افزوده خواهد شد.

روش پژوهش

این تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد که به منظور بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی با سازگاری فردی - اجتماعی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول شهر آباد طشک در سال ۱۳۹۹ طراحی و اجرا شده است. در بخش توصیفی، نمره‌های یک متغیر منفرد توصیف می‌شوند که از روش‌هایی چون اندازه‌های گرایش به مرکز و اندازه‌های تغییرپذیری (گال، بورگ و گال، ۱۳۹۳: ۲۹۶-۳۰۱) استفاده شد. از آنجا که در این پژوهش بنابراین بود که رابطه بین متغیرها بیان شود، از آماره همبستگی نیز استفاده شد. "ضریب همبستگی دو متغیره آماره‌ای است که ما را قادر می‌سازد تا به زبان ریاضی قدرت رابطه بین دو متغیر را بیان کنیم" (همان: ۳۰۴). جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع اول متوسطه شهر آباد طشک به تعداد (۱۵۰ نفر) در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹ بود. در این پژوهش با توجه به چارچوب جامعه آماری، ۱۰۸ نفر از دانش‌آموزان به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه سبک‌های شناختی کلب (۱۹۹۴)، پرسشنامه هویت اخلاقی آکوینو و رید (۲۰۰۲) و پرسشنامه سازگاری دانش‌آموزان دبیرستانی سینها و سینگ (AISS) (۱۹۹۳) استفاده شد.

اولین بار حسینی لرگانی (۱۳۷۷) با مطالعه منابع مرتبط، پرسشنامه سبک‌های شناختی کلب (۱۹۹۴) را به فارسی ترجمه کرده است و روایی آن را به تائید چند نفر از اساتید دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی رسانده است و پایایی هر ۴ مقیاس سبک شناختی ۰/۶۹ تا ۰/۷۷ گزارش شده است.

در مطالعه آکویینو و رید (۲۰۰۲) ضمن بررسی رابطه این دو بعد با سازه‌های همگن و سازه‌های متمایز، نتایج روایی همگرا و واگرایی این دو سازه رضایت‌بخش بود. همچنین همسانی درونی از طریق آلفای کرونباخ این دو بعد برونی‌سازی و نمادی‌سازی به ترتیب عبارت است از ۰/۷۷٪ و ۰/۷۶٪.

پرسشنامه سازگاری دانش‌آموزان دبیرستانی سینها و سینگ (۱۹۹۳) درصدد است تا دانش‌آموزان دبیرستانی (گروه سنی ۱۴ تا ۱۸ ساله) با سازگاری خوب را از دانش‌آموزانی با سازگاری ضعیف در سه حوزه عاطفی، اجتماعی و آموزشی جدا سازد. پرسشنامه ۲۰ سؤال روی نمونه ۱۹۵۰ نفری (۱۲۰۰ پسر و ۷۵۰ دختر) از دانش‌آموزان کلاس‌های اول، دوم و سوم دبیرستان که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند، اجرا شد. نتایج حاصل از این محاسبات نشان داد که این توزیع با توزیع نرمال تفاوت ندارد. ضریب اعتبار پرسشنامه به روش دونیمه کردن (۰/۹۵)، به روش آزمون-بازآزمون (۰/۹۳) و به با استفاده از فرمول کودریچاردسون ۲۰ (۰/۹۴) به دست آمد.

در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

چنانکه پیش‌تر بدان اشاره شد، متغیرهای این پژوهش عبارت‌اند از: هویت اخلاقی، سبک‌های شناختی و سازگاری فردی و اجتماعی که نتایج پژوهش در دو بخش ارائه خواهد شد، در بخش اول، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در قالب جدول شاخص‌های مرکزی و پراکندگی شامل: فراوانی، حداقل نمره، حداکثر نمره، میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی داده‌ها برحسب متغیرها ارائه خواهد شد. در بخش دوم نتایج بررسی

بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی با...؛ زارعی و شیروانی شیرینی | ۱۸۱

فرضیه‌های پژوهشی در قالب آمار استنباطی ارائه خواهد شد، نتایج مربوط به هر فرضیه به‌طور جداگانه ارائه می‌گردد، در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ استفاده شده است.

بخش اول: یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

جدول ۱: فراوانی، حداقل نمره، حداکثر نمره، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیرها	مؤلفه‌ها	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشدگی
هویت اخلاقی	درونی‌سازی	19	35	30/12	4/366	-0/999	0/389
	نمادی‌سازی	11	32	24/64	5/364	-0/741	-0/079
سبک‌های شناختی	روش یادگیری از طریق احساس کردن	15	45	28/82	7/827	0/256	-0/668
	روش یادگیری از طریق تماشا کردن	17	48	32/95	6/447	-0/273	0/549
	روش یادگیری از طریق فکر کردن	21	40	31/06	4/922	-0/258	-0/766
	روش یادگیری از طریق انجام دادن	12	42	25/68	6/460	-0/078	-0/131
سازگاری فردی و اجتماعی	سازگاری فردی و اجتماعی	18	39	25.72	3.686	.734	1.068
تعداد نمونه: ۱۰۸ نفر							

نتایج جدول ۱، نشان می‌دهد، از متغیر سبک‌های شناختی مؤلفه روش یادگیری از طریق تماشا کردن، حداکثر میانگین به مقدار (۳۲/۹۵) و از متغیر هویت اخلاقی مؤلفه نمادی‌سازی، حداقل میانگین به مقدار (۲۴/۶۴) را کسب نموده‌اند. همچنین متغیرها از نظر توزیع نرمال در سطح ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ محاسبه و ارزیابی گردید، بر اساس قوانین آماری، یکی دیگر از مفروضه‌های مهم در تحلیل‌های رگرسیون، بهنجار بودن توزیع متغیرها است. چنانچه داده‌ها تفاوت زیاد و معنی‌داری با توزیع نرمال داشته باشند، نتایج تحلیل بی‌اعتبار خواهد بود (بشلیده، ۱۳۹۳). یکی از راه‌های بررسی نرمال بودن توزیع

داده‌ها، بررسی آماره‌های کجی^۱ و کشیدگی^۲ است. چنانچه، قدرمطلق ضریب کجی کمتر از ۳ و ضریب کشیدگی کمتر از ۱۰ باشد، نشان‌دهنده نرم‌ان بودن داده‌ها است. مقادیر به‌دست‌آمده مندرج در ستون کشیدگی و کجی نشان‌دهنده این است که متغیرها در بازه ۳ $\pm$ انحراف از میانگین قرار گرفته‌اند، بنابراین نتیجه می‌شود، متغیرها از توزیع نرمال برخوردار می‌باشند.

بخش دوم: یافته‌های استنباطی

فرضیه اول: سبک‌های شناختی قادر به پیش‌بینی سازگاری فردی - اجتماعی دانش‌آموزان هستند.

جدول ۲: خلاصه مدل، میزان تبیین واریانس بین متغیر سبک‌های شناختی و سازگاری فردی - اجتماعی

مدل	همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد خطای استاندارد
۱	0/433	0/187	0/156	3/387

همان‌طور که نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد، با توجه به تعداد ۴ متغیر مستقل و تأثیران بر روی متغیر وابسته، در کل ضریب همبستگی، به مقدار ($r = 0/433$) و میزان واریانس تبیین شده، به مقدار ($r^2 = 0/187$) معادل ۱۶٪ به‌دست آمده است.

جدول ۳: تحلیل واریانس با استفاده از آزمون انوا بین مؤلفه‌های سبک‌های شناختی و سازگاری فردی اجتماعی

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی‌داری
۱	رگرسیون	4	68/090	5/937	0/001
	باقی‌مانده	103	11/469		
	کل	107			

1. - Skewness
2. - Kurtosis

بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی با...؛ زارعی و شیروانی شیرینی | ۱۸۳

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که با توجه به مقدار ($f=۵/۹۳۷$ و $Sig=۰/۰۰۱$) به دست آمده، نتیجه تحلیل واریانس معنی‌دار گردیده است.

جدول ۴: مشخصه آماری ضرایب رگرسیون بین مؤلفه‌های سبک‌های شناختی و سازگاری فردی اجتماعی

سطح معنی‌داری	t	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد		مدل
		β	خطای معیار	B	
0/001	3/550		3/184	11/303	مقدار ثابت
0/165	1/398	0/129	0/043	0/061	روش یادگیری از طریق احساس کردن
0/078	1/778	0/166	0/053	0/095	روش یادگیری از طریق تماشا کردن
0/009	2/658	0/258	0/073	0/193	روش یادگیری از طریق فکر کردن
0/012	2/551	0/242	0/054	0/138	روش یادگیری از طریق انجام دادن

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد، متغیر سبک‌های شناختی بر حسب مؤلفه‌های روش یادگیری از طریق فکر کردن، به صورت مثبت با ضریب ($\beta=۰/۲۵۸$) معادل ۲۶٪ در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ به مقدار (۰/۰۰۹) و روش یادگیری از طریق انجام دادن، به صورت مثبت با ضریب ($\beta=۰/۲۴۲$) معادل ۲۴٪ در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ به مقدار (۰/۰۱۲)، هر کدام به ازاء افزایش یک واحد در انحراف استاندارد، قادر گردیده‌اند پیش‌بینی کننده متغیر سازگاری فردی اجتماعی باشند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فرضیه دوم: هویت اخلاقی قادر به پیش‌بینی سازگاری فردی اجتماعی دانش‌آموزان است.

جدول ۵: خلاصه مدل، میزان تبیین واریانس بین متغیر هویت اخلاقی و سازگاری فردی -

اجتماعی

مدل	همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد خطای استاندارد
۱	0/395	0/156	0/140	3/418

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد، با توجه به تعداد ۲ متغیر مستقل و تأثیر آن بر روی متغیر وابسته، در کل ضریب همبستگی، به مقدار ($r = 0/395$) و میزان واریانس تبیین شده، به مقدار ($r^2 = 0/156$) معادل ۱۴٪ به دست آمده است.

جدول ۶: تحلیل واریانس با استفاده از آزمون انوا بین مؤلفه‌های هویت اخلاقی و سازگاری فردی

اجتماعی -

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	227/049	2	113/525	9/718	0/001
باقی مانده	1226/617	105	11/682		
کل	1453/667	107			

نتایج جدول ۶، نشان می‌دهد، با توجه به مقدار ($f = 9/718$ و $\text{Sig} = 0/001$) به دست آمده، نتیجه تحلیل واریانس معنی‌دار گردیده است.

جدول ۷: مشخصه آماری ضرایب رگرسیون بین مؤلفه‌های هویت اخلاقی و سازگاری

فردی - اجتماعی

سطح معنی‌داری	t	ضرایب غیر استاندارد		مدل
		ضرایب استاندارد β	خطای معیار B	
0/001	6/113		2/468	مقدار ثابت
0/004	2/957	0/277	0/079	درونی‌سازی
0/026	2/256	0/212	0/064	نمادی‌سازی

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد، متغیر هویت اخلاقی برحسب مؤلفه‌های درونی‌سازی، به صورت مثبت با ضریب $(\beta = 0/277)$ معادل ۲۸٪ در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ به مقدار $(0/004)$ و نمادی‌سازی، به صورت مثبت با ضریب $(\beta = 0/212)$ معادل ۲۱٪ در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ به مقدار $(0/026)$ ، هرکدام به ازاء افزایش یک واحد در انحراف استاندارد، قادر گردیده‌اند پیش‌بینی‌کننده متغیر سازگاری فردی اجتماعی باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، از میان مؤلفه‌های سبک‌های شناختی، بین مؤلفه روش یادگیری از طریق تماشا کردن و سازگاری فردی اجتماعی و بین مؤلفه روش یادگیری از طریق فکر کردن و سازگاری فردی اجتماعی و بین مؤلفه روش یادگیری از طریق انجام دادن و سازگاری فردی اجتماعی رابطه مثبت برقرار گردید. از میان مؤلفه‌های هویت اخلاقی، بین مؤلفه درونی‌سازی و سازگاری فردی - اجتماعی و بین مؤلفه نمادی‌سازی و سازگاری فردی اجتماعی رابطه مثبت برقرار گردید. متغیر سبک‌های شناختی برحسب مؤلفه‌های روش یادگیری از طریق فکر کردن و روش یادگیری از طریق انجام دادن، به صورت مثبت قادر گردیدند پیش‌بینی‌کننده متغیر سازگاری فردی اجتماعی باشند. متغیر هویت اخلاقی برحسب مؤلفه‌های درونی‌سازی و نمادی‌سازی، به صورت مثبت قادر گردیدند پیش‌بینی‌کننده متغیر سازگاری فردی اجتماعی باشند. بر اساس نتایج این پژوهش، با بیشتر شدن میزان سبک‌های شناختی در دانش‌آموزان، سازگاری فردی اجتماعی در آنان افزایش می‌یابد و با بیشتر شدن میزان هویت اخلاقی در دانش‌آموزان، سازگاری فردی اجتماعی در آنان افزایش می‌یابد.

باتوجه به آنچه گفته شد، با بیشتر شدن میزان سبک‌های شناختی در دانش‌آموزان، سازگاری فردی اجتماعی در آنان افزایش یافته است. نتیجه این تحقیق با تحقیقات فرهادی‌کیا (۱۳۹۶) تیموری و احمدآبادی (۱۳۹۶) همسو می‌باشد. جهت تبیین این یافته می‌توان بیان کرد، زمینه روان‌شناسی شناخت بیانگر این نکته است که افراد دارای تفاوت‌های فردی مهمی در زمینه مسائل شناختی هستند که در حل مشکلات و

تصمیم‌گیری به آن‌ها اتکا می‌کنند. یکی از این ابعاد سبک‌های شناختی هستند که در میان این طبقه‌بندی‌ها از جایگاه مهمی برخوردارند. کلین و هلزمن معتقد بودند که هر تجربه‌ای اثر خود را در حافظه افراد به جا می‌گذارد که بر اساس این تجارب افراد اطلاعات را درک می‌کنند و توان جذب و ترکیب ایده‌ها و مفاهیم را به دست می‌آورند. این وضعیت تأثیر زیادی در برخورد فرد با وقایع جدید دارد. سبک مانند بسیاری از توانایی‌های افراد امری مادرزادی نیست و حاصل تعاملات فرد با محیط پیرامونش در فرایند رشد و اجتماعی شدن است و یک ویژگی فردی بخصوص در انجام امور است که امکان اجرای فعالیت‌های ارادی را می‌دهد؛ بنابراین بسیاری از باورهای اخلاقی بارز افراد، افکار اقتصادی آنان، رفتارهای اجتماعی و به‌طور کلی ویژگی‌های بنیادین شخصیت افراد را شکل می‌دهد و در حقیقت ناشی از سرشت فرد، ارتباط فرد با سایرین، اجتماع، خلاقیت و تطبیق‌پذیری است. تمایلات افراد در پردازش اطلاعات و ارتباط با محیط به‌منظور بهبود عملکرد بیانگر این مطلب است که هیچ سبک‌شناختی خوب یا بدی وجود ندارد. تفکیک افراد در سبک‌های مختلف تنها نوعی طبقه‌بندی است و به معنی برتری قدرت یادگیری گروهی بر دیگری نیست و بیشتر به بررسی اثر این سبک‌ها بر موفقیت در شرایط خاص دلالت دارد. سبک‌شناختی یکی از انواع مهارت‌های ذهنی است که اهمیت بخصوصی در یادگیری دارد. بر اساس نظریه نوین یادگیری، سبک‌شناختی یک فرایند کنترل است، فرایندی درونی که براساس آن یادگیرندگان، روش‌های توجه، یادگیری، یادآوری و تفکر خود را انتخاب می‌کنند و تغییر می‌دهند؛ بنابراین با توجه به یافته‌ها نتیجه می‌شود که سبک‌های شناختی با رابطه مثبتی که با سازگاری فردی - اجتماعی دانش‌آموزان برقرار نموده است، موجب افزایش آن گردیده است، چون سبک‌شناختی در افراد باعث می‌گردد که آنان با دریافت اطلاعات، به خاطر سپردن، تفکر و نحوه‌ی حل مسئله بیشتر آشنا شده و بهتر بتوانند در مقابل مشکلات طرح‌هایی را سازمان‌دهی و پردازش کنند و شیوه‌های حرکت به‌سوی هدف را تعیین کنند تا توانایی نیل به هدف در آن‌ها حاصل شود، این فرایند در دانش‌آموزان باعث گردیده که آن‌ها بتوانند سازگاری فردی اجتماعی را در خود افزایش

دهند.

با بیشتر شدن میزان هویت اخلاق در دانش‌آموزان، سازگاری فردی - اجتماعی در آنان افزایش یافته است. نتیجه این تحقیق با تحقیقات صمدی‌فر و نیرمانی (۱۳۹۷) همسو می‌باشد. جهت تبیین این یافته می‌توان بیان کرد، هویت اخلاقی متأثر از عوامل فردی و زمینه‌ای است. سطح فردی مواردی از قبیل شخصیت، تحول شناختی، ارزش‌ها، نگرش‌ها و تحول هویت، می‌تواند بر شکل‌گیری هویت اخلاقی اثر بگذارد. در سطح زمینه‌ای، مهم‌ترین عامل، ساختار اجتماعی است که شامل خانواده و نهادهایی از قبیل نهادهای مذهبی و سازمان‌های محلی است که در ارتقای هویت اخلاقی مؤثرند. یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که همواره در دوران نوجوانی مطرح می‌شود و متخصصان تأکید زیادی بر آن دارند، شکل‌گیری هویت در نوجوانان است، در واقع شکل‌گیری هویت بدین معنا است که نوجوانان به ماهیت وجودی خود پی‌ببرند و به طبع آن بتوانند به بهداشت جسمی و روانی دست یابند، عوامل بسیاری از جمله عوامل اجتماعی، خانوادگی و تفاوت‌های جنسیتی می‌توانند در شکل‌گیری هویت اخلاقی نوجوانان، بخصوص دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد و حل بحران هویت از آن جهت اهمیت دارد که به واسطه آن معنایی برای زندگی کسب می‌کنند و متعاقباً اهدافی را دنبال می‌کنند و به راحتی در زندگی تصمیم‌می‌گیرند و از بسیاری مشکلات و آسیب‌های اجتماعی در امان می‌مانند. هویت اخلاقی در نوجوانان باعث می‌گردد که عواملی همچون: عوامل شناختی، خانواده، اقتصادی، جامعه و فرهنگ، تفاوت‌های جنسیتی در آن‌ها شکل‌بگیرد و این شاخص‌ها به نوبه خود باعث می‌گردد که بین نوجوانان سازگاری فردی و اجتماعی افزایش یابد.

سبک‌های شناختی بر حسب مؤلفه‌های روش یادگیری از طریق فکر کردن، به صورت مثبت و روش یادگیری از طریق انجام دادن، به صورت مثبت قادر گردیدند پیش‌بینی‌کننده متغیر سازگاری فردی اجتماعی باشند. نتیجه این تحقیق با تحقیقات قبلی همچون، فرهادی‌کیا (۱۳۹۶) تیموری و احمدآبادی (۱۳۹۶) همسو می‌باشد. جهت تبیین این نتیجه می‌توان بیان کرد، بررسی مطالعات انجام‌شده در زمینه روان‌شناسی شناخت بیانگر این نکته

است که افراد دارای تفاوت‌های فردی مهمی در زمینه مسائل شناختی هستند که در حل مشکلات و تصمیم‌گیری به آن‌ها اتکا می‌کنند. یکی از این ابعاد سبک‌های شناختی هستند که در میان این طبقه‌بندی‌ها از جایگاه مهمی برخوردارند. بر اساس نظریه نوین یادگیری، سبک‌شناختی یک فرایند کنترل است، فرایندی درونی که براساس آن یادگیرندگان، روش‌های توجه، یادگیری، یادآوری و تفکر خود را انتخاب کرده و تغییر می‌دهند. از سویی دیگر سال‌های نوجوانی مرحله مهم و برجسته رشد و تکامل اجتماعی و روانی فرد به شمار می‌رود. در این دوره نیاز به تعادل هیجانی و عاطفی بخصوص تعادل بین عواطف و عقل، درک ارزش وجودی خویش، خودآگاهی با انتخاب هدف‌های واقعی در زندگی، استقلال عاطفی از خانواده، حفظ تعادل روانی و عاطفی خویش در مقابل عوامل فشارزای زندگی و محیطی و برقراری روابط سالم با دیگران، کسب مهارت‌های اجتماعی لازم در دوست‌یابی، کنترل اضطراب شناخت زندگی سالم و مؤثر و چگونگی برخورداری از آن مهم‌ترین نیازهای نوجوان می‌باشد؛ بنابراین کمک به نوجوان در رشد و گسترش مهارت‌های اجتماعی موردنیاز برای زندگی مؤثر، ایجاد یا افزایش اعتمادبه‌نفس و انتخاب روش درست در برخورد با مشکلات و حل آن و همچنین کمک به آن‌ها در رشد و تکامل عواطف و مهارت‌های اجتماعی لازم جهت سازگاری موفق با محیط اجتماعی و زندگی مؤثر و سازنده در جامعه ضروری به نظر می‌رسد؛ بنابراین با توجه به یافته‌ها نتیجه می‌شود که سبک‌های شناختی تأثیر مثبت بر سازگاری فردی - اجتماعی دانش‌آموزان داشته است، چون دانش‌آموزان اگر بتوانند در حل مشکلات خود بهتر تصمیم‌گیری نمایند و فکر را بکار گیرند و از توانایی‌های خود بهتر در جهت موفقیت گام بردارند، بالطبع بهتر می‌توانند زمینه ارتباط قوی اجتماعی را با سایرین برقرار نمایند که این روند موجب سازگاری فردی و اجتماعی بیشتر و بهتر در آن‌ها می‌گردد.

هویت اخلاقی برحسب مؤلفه‌های (درونی‌سازی، به‌صورت مثبت و نمادی‌سازی)، به‌صورت مثبت، قادر گردیدند پیش‌بینی‌کننده متغیر سازگاری فردی - اجتماعی باشند. نتیجه این تحقیق با تحقیقات قبلی همچون، صمدی‌فر و نریمانی (۱۳۹۷) لیسچنکو و پیترو

(۲۰۱۶) همسو می‌باشد. جهت تبیین این یافته می‌توان بیان کرد، هویت به تعریف فرد از خویش در جنبه روحانی و معنوی، روانی، اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی و ... اشاره دارد و به شکل رشدیافته‌ای از خودپنداره اشاره دارد؛ شکلی که با احساس یکپارچگی فزاینده، نفوذ در هشیاری و توانایی استحکام بخشیدن به احساس ثبات، فردیت و هدفمندی، مشخص می‌شود. در سال‌های اخیر گروهی از محققان اعتقاد دارند هویت اخلاقی نقش بسیار مهمی در انگیزش اخلاقی بر عهده دارد (برگمن و بلاسی^۱، ۲۰۰۸). افراد در دوران نوجوانی و جوانی با شرایط جدیدی به‌طور هم‌زمان و یا با فاصله زمانی مواجه می‌شوند که تعدد این مراحل ضرورت تحلیل نظری سازگاری نوجوانان و جوانان را دو چندان می‌سازد. مراحل مذکور شامل ورود به دبیرستان، انتخاب رشته تحصیلی، تحصیل در دانشگاه، اشتغال، محیط کاری، انتخاب همسر و تشکیل خانواده است؛ بنابراین با توجه به نتایج این تحقیق می‌توان گفت، هویت اخلاقی موجب افزایش سازگاری فردی و اجتماعی در دانش‌آموزان گردیده است، چون افرادی که از هویت اخلاقی بالاتری برخوردارند می‌توانند اعتقادات مذهبی و اسلامی قوی‌تری داشته باشند و روابط اجتماعی را برای شکل‌دهی خود حیاتی می‌دانند. همچنین عوامل فردی و اجتماعی می‌تواند در میزان بالابردن هویت اخلاقی افراد مؤثر باشد، به طوری که در سطح فردی مواردی از قبیل شخصیت، تحول شناختی، ارزش‌ها، نگرش و تحول هویت، می‌تواند بر شکل‌گیری هویت اخلاقی اثر بگذارد و در سطح زمینه مهم‌ترین عامل، ساختار اجتماعی و فرهنگی است که در این میان خانواده از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، لذا وجود این خصوصیات در افراد می‌تواند بر سازگاری آن‌ها اثر مثبت داشته باشد.

در اجرای پژوهش حاضر موانعی وجود داشت که از آن جمله می‌توان به مشکل در برقراری ارتباط با پاسخ‌دهندگان به دلیل شیوع ویروس کرونا و عدم همکاری بعضی از دانش‌آموزان در تکمیل پرسشنامه‌ها اشاره کرد.

به دلیل اینکه این پژوهش در گروهی از دانش‌آموزان شهر آباد طشک صورت

گرفته است، لذا امکان استناد و مقایسه بهتر و دقیق‌تر نتایج این تحقیق بر گروه‌های دیگر از دانش‌آموزان کمتر فراهم می‌شود. همچنین به دلیل محدود بودن جامعه آماری پژوهش به دانش‌آموزان شهر آباد طشک، در تعمیم نتایج به سایر مناطق بایستی جانب احتیاط را رعایت نمود. همچنین پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود و در استنباط مقایسه‌ای نتایج از آن باید احتیاط نمود.

پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی رابطه بین متغیرهای پژوهش با توجه به ویژگی‌ها و متغیرهای دموگرافیک مانند جنسیت، میزان تحصیلات والدین، با استفاده از آزمون مقایسه‌ای موردسنجش قرار گیرد. نظر به این که این پژوهش در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول شهر آباد طشک انجام شده است، پیشنهاد می‌شود نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات مشابه در دانش‌آموزان مدارس و مقاطع دیگر و یا در شهرهای دیگر با توجه به حجم جامعه و نمونه آماری، مقایسه شود. همچنین در پژوهش حاضر ارتباط سبک‌های شناختی و هویت اخلاقی با سازگاری فردی و اجتماعی مدنظر بود، در صورتی که متغیرهای دیگری نیز مانند حمایت اجتماعی، سبک زندگی ارتباط والد - فرزند، ویژگی‌های شخصیتی، وضعیت اقتصادی - اجتماعی می‌توانند با سازگاری فردی و اجتماعی دانش‌آموزان در ارتباط باشند، لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، این متغیرها موردبررسی قرار گیرند.

ORCID

Leila Zarei

 <http://orcid.org/>

Ali Shiravani Shiri

 <http://orcid.org/0000-0002-0871-5735>

منابع

- بشلیده، کیومرث. (۱۳۹۳). بررسی ارتباط میان رضایت زناشویی و خشنودی شغلی با توجه به نقش میانجی‌گر عزت‌نفس در معلمان مقطع راهنمایی، دست‌آوردهای روان‌شناختی (علوم تربیتی و روان‌شناسی)، دوره ۲۱، شماره ۱: ۱۴۳-۱۶۰.
- توکلی، محمدرضا؛ مکوندی، بهنام؛ حیدری، علیرضا. (۱۳۹۳). رابطه حمایت اجتماعی و سازگاری فردی با رضایت از زندگی در کارکنان زن دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان بوشهر، اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روان‌شناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.
- تیموری، افسون و ناصر محمدی احمدآبادی (۱۳۹۶). رابطه بین سبک‌های شناختی و راهبردهای فراشناختی با سازگاری فردی- اجتماعی دانش‌آموزان، نهمین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی و علوم اجتماعی، تهران: شرکت همایشگران مهر اشراق،
- ثمره، سولماز و نوشیروان خضری‌مقدم (۱۳۹۴). رابطه بین اهداف پیشرفت تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی؛ نقش میانجی‌گری درگیری تحصیلی، راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، دوره ۸، شماره ۶: ۱۳-۲۰.
- حسینی لرگانی، سیده مریم (۱۳۷۷). مقایسه سبک‌های یادگیری دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد زن و مرد قوی و ضعیف سه رشته علوم انسانی، پزشکی و فنی- مهندسی دانشگاه‌های شهر تهران در سال ۷۸-۷۷. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی.
- زنکیانو، سمیرا و اصغر خوش‌نظر (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر سازگاری فردی- اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوم متوسطه ناحیه ۴ تبریز در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶، کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روان‌شناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی - اجتماعی، خوی، دانشگاه آزاد اسلامی زرقان- آموزش عالی علامه خویی وابسته به وزارت علوم تحقیقات و فناوری.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۹). روان‌شناسی پرورشی نوین: روان‌شناسی آموزش و یادگیری، تهران: دوران.

شریفی، فاطمه؛ امیری، شعله؛ قاسمی، وحید (۱۳۹۷). پیش‌بینی هویت اخلاقی نوجوانان بر اساس عملکرد خانواده. مجله دست‌آوردهای روان‌شناختی، سال ۲۵، شماره ۱، صص ۴۵-۵۸.

شعاری‌نژاد، علی‌اکبر (۱۳۹۲). روان‌شناسی رشد ۱، چاپ بیستم، تهران: اطلاعات.
صمدی فرد، حمیدرضا و نریمانی، محمد (۱۳۹۷). رابطه هویت اخلاقی، بهزیستی معنوی و جهت‌گیری مذهبی با سازگاری شغلی در پرستاران، مجله علمی پژوهان. دوره ۱۷، شماره ۱، صص ۱ تا ۸.

عباسی‌اصل، رؤیا (۱۳۹۸). ارائه و آزمون مدلی از عوامل فردی تأثیرگذار بر مؤلفه‌های تصمیم‌گیری اخلاقی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی.

عطادخت، اکبر؛ علی‌شیخ‌الاسلامی؛ سیده طیبه حسینی کیاسری و نجمه جوکارکمال آبادی (۱۳۹۴). نقش باورهای فراشناختی و هوش هیجانی نابینایان در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی و مقایسه‌ی آن با افراد عادی، فصلنامه روان‌شناسی افراد استثنایی. ۵ (۱۷).

عظیم‌پور، علیرضا؛ نیسی، عبدالکاسم؛ شهنی بیلاق، منیجه؛ ارشدی، نسرین و بشلیده، کیومرث (۱۳۹۳). اعتباریابی مقیاس اهمیت برای خویشتن هویت اخلاقی، فصلنامه شخصیت و تفاوت‌های فردی، سال ۳، شماره ۴.

غفاری، سعید و زکیانی، شعله (۱۳۹۸). رابطه بین باورهای فراشناختی با میزان سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران. مجله دانشگاه علوم پزشکی تهران. دوره ۱۳، شماره ۱، ۳۳-۴۳.

غفاری، سعید و زکیانی، شعله (۱۳۹۸). رابطه‌ی بین باورهای فراشناختی با میزان سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران، پی‌اورد سلامت، دوره ۱۳، شماره ۱: ۲۴-۳۳.

فرهادی‌کیا، ریحانه (۱۳۹۶). رابطه بین سبک‌های شناختی و راهبردهای شناختی با سازگاری فردی اجتماعی، اولین کنفرانس بین‌المللی علوم اجتماعی، تربیتی علوم انسانی و روان‌شناسی، تهران، شرکت بین‌المللی کوشا.

فولادی، عزت‌اله (۱۳۸۳). مشاوره و همتایان: چشم اندازه ا، مفاهیم بهداشت روان و مهارت‌ها. چاپ چهارم، تهران: انتشارات طلوع دانش.

بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و سبک‌های شناختی با...؛ زارعی و شیروانی شیرینی | ۱۹۳

قرتیه، آمنه و دیگران. (۱۳۹۳). ارتباط سازگاری فردی و اجتماعی با منبع کنترل و جنسیت در دانش‌آموزان تیزهوش دبیرستانی کرمانشاه، آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دوره سوم، شماره دوم: ۱۶۰-۱۶۶.

گال، مردیت؛ بورگ، والتر و گال، جویس. (۱۳۹۳). روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روان‌شناسی، ترجمه احمدرضا نصر و همکاران، چاپ نهم، تهران: سمت. الله کرمی، آزاد، امیرتیموری، محمدحسن. (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی بر اضطراب امتحان و عزت‌نفس دانش‌آموزان پسر سوم راهنمایی شهرستان قدس، اندیشه‌های نوین تربیتی، دوره نهم، شماره ۲: ۸۵-۱۰۶.

مؤمنی، خدامراد، یزدان‌بخش، کامران؛ فرامرزی، فرحناز. (۱۳۹۴). رابطه سبک‌های شناختی و سبک‌های یادگیری با اضطراب ریاضی دانش‌آموزان، آموزش پژوهی، دوره ۱، شماره ۱: ۲۶-۴۰.

ناظمی‌پور، بهروز؛ رحیمی‌نژاد، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۹۵). رابطه سبک‌های هویت با مؤلفه‌های سازگاری دانش‌آموزان: بررسی نقش واسطه‌ای تعهد. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، سال ۱۲، شماره ۴۲.

هاشمی، فرشته (۱۳۹۶). نقش ابعاد شخصیت و خودتنظیمی در پیش‌بینی هویت اخلاقی دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه خوارزمی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی

یوسفی، سعید (۱۳۹۷). پیش‌بینی هوش هیجانی بر اساس سبک‌های هویتی و سبک‌های شناختی در بین دانش‌آموزان پسر دوره‌ی اول متوسطه ناحیه ۴ شهر کرج. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه قم.

Aquino, K. & Reed, A. (2002). The self-importance of moral identity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 1423-1440.

Bergman, f. Blasi, A. (2008). "Moral Cognition and Moral Action: A Theoretical Perspective". *Developmental Review*, Vol. 3, No. 2, pp. 178-210.

Dunn, J. (2014). Moral Development in Early Childhood and Social Interaction in the Family. In M. R. Killen & J. R. Smetana (Eds.), *Handbook of moral development*, (2nd ed), (331-350). New York: Psychological Press.

- Hannah ST, Thompson RL, Herbst KC. (2020). Moral Identity Complexity: Situated Morality Within and Across Work and Social Roles, *Journal of Management*, 46(5):726-757.
- Hardy SA, Bhattacharjee A, Reed A, Aquino K. (2010). Moral identity and psychological distance: The case of adolescent parental socialization. *J Adolesc.* 33: 111-23.
- Hardy, S. A. & Carlo, G. (2011). Moral Identity: What is it, how does it develop, and is it linked to moral action? *Child Development Perspectives*, 5 (3), 212-218.
- Jaklic, Jurij, Grubljesic, Tanja, Popovic, Ales. (2018). The Role of Compatibility in Predicting Business Intelligence and Analytics use Intentions, *International Journal of Information Management*, VL 43, Pages 305-318.
- Jia F, Krettenauer T. (2017). Recognizing Moral Identity as a Cultural Construct. *Front Psychol*; 8: 412. PMID:28377737.
- Kavussanu, M. Stanger, N. & Ring, C. (2015). The effects of moral identity on moral emotion and antisocial behavior in sport. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 4(4), 268-79.
- Liaschenko J, Peter E. (2016). Fostering Nurses' Moral Agency and Moral Identity: The Importance of Moral Community. *Hastings Cent Rep.* 46(1): 18-21. PMID:27649913.
- Marcia, J. E. (1966). Developmental and validation of ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3(5),551-558.
- Sadeghi, A. (2015). Investigating the relationship between family support, self-efficacy and job self-esteem with the decision-making self-efficacy of students' career paths. *Journal of Psychological Achievements*, 22 (1), 227-244. [Persian].
- Sepahvand, E. ShehniYalagh, M. Allipour Birgany, S. & Behroozi, N. (2017). Testing a model of causal relationships of family communication patterns, metacognition and personality traits with critical thinking disposition, mediated by epistemic beliefs of female high school students in Ahvaz. *Journal of Psychological Achievements*, 24 (1), 23-44. [Persian].

استناد به این مقاله: زارعی، لیلا، شیروانی شیری، علی. (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین هویت اخلاقی و شبکه‌های شناختی با سازگاری فردی و اجتماعی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*، ۱۷(۶۰)، ۱۶۹-۱۹۴.

DOI: 10.22054/JEP.2022.56335.3176

Educational Psychology is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.